

PŘESÝPACÍ HODINY

ZUZANA MUCHOVÁ

Zuzana Muchová

PŘESÝPACÍ HODINY

Přesýpací hodiny života se bohužel nedají otočit. Přejde den, kdy se zdá, že poslední zrnka písku začnou propadávat rychleji. A je možno jen s těžko definovatelnými pocity sledovat, vnímat a cítit, kdy dopadne to poslední.

Někomu se vysype zbytek náhle, krutě a bez varování. U jiného si dává načas. Jako by se někdy některá zrnka i pozastavila, aby nabrala ještě víc posledního utrpení života. Anebo posledních kapek štěstí?

Kdoví!

ÚVOD

Princ Ráma z indického eposu RÁMAJANA, který byl poslán do vyhnanství, řekl svému otci Dašarathovi:

„Čas se skládá z po sobě jdoucích zítřků a jeden den je jako druhý. Nevýhnutelný zármutek se nemění v radost tím, že ho oddálíme.“

Nemyslela si, že to bude až tak těžké. Tedy... samozřejmě, že spoustu věcí věděla, ale ono je něco jiného si budoucnost představovat a pak vše prožívat.

Často jí běželo hlavou, co nastane, až budou rodiče nemohoucí. Bála se toho. Protože bohužel zůstali před lety sami ve vilce se zahrádkou, když se postupně jejich jediné dvě dcery vdaly a přestěhovaly za svými muži. Sestra Helena do města vzdáleného asi sedmdesát kilometrů a ona ještě dál – přes dvě stě kilometrů. Po čase, když děti vyrostly, si našla práci ve značně vzdáleném místě od domova. Rodiče navštěvovala sporadicky, byla ráda, když se v čase delšího volna dostala domů.

Bylo to pro Zuzanu velmi složité období. Bydlení v malém pokojíku na ubytovně sanatoria, kde pracovala, bylo dost deprimující. Ale hledala v sobě sílu. Pořád a neustále hledala.

A tak ve volných chvílích chodila co nejvíce na procházky a poznávala okolí. Později si koupila kolo a jezdila po cestách i necestách. Anebo si vyjela autem někam dál. Jednu dobu měla i pejska – fenku Betyнку Pejskovou, která s ní absolvovala nespočet

procházek i projížděk.

No... a když bylo špatné počasí, věnovala se svému novému koníčku – psala na literární sever povídky ze svého života, svých blízkých i známých. S ostatními amatérskými autory se navzájem komentovali, chválili i upozorňovali na chyby. Několikrát měli setkání, první ve Zlíně, pak v Praze, Brně...

S některými pisálky se setkala i osobně.

Ale hlavně si psali. Nejen v emailech. Pod zveřejněnými výtvary si sdělovali názory na díla jak po literární stránce, tak obsahové. Dělili se spolu o své prožitky, radosti i starosti, radili si, povzbuzovali se, ale taky se hádali a kritizovali. Většinou se však každý našel ve své stejné krevní skupině, kde k sobě měli blízko.

Díky tomu všemu mohla svá těžší životní období lépe ustát.

Na příběhy, které jsou v této knize zachyceny, a které byly zveřejněny na onom literárním serveru, samozřejmě reagovalo i spousta autorů svými komentáři, a proto jsou ty nejzajímavější pod některými zaznamenány. Dokreslují některé části této knihy jako pár tahů štětcem na obrazech, na kterých by jinak něco chybělo. Věty vyslovené v komentářích doplňují celkovou atmosféru jednotlivých příběhů.

1.

*Jdi pevně za svým cílem, ale nikdy se jím nenechej spolknout.
(Josef Trojan)*

Když si něco umanula, tak za tím šla.

Někdy byla cesta hodně dlouhá a stalo se taky, že náhle skončila. Ale většinou dosáhla na její konec a cíl stál za to. To, jak dlouho v něm setrvala, už byla věc jiná.

Sedím na více židlích

Nevím, kam to zařadit. Je to úvaha nebo fejeton? Příběh? Je to můj životní příběh, který nikdy neskončí. Vlastně skončí až se mnou.

Jeden známý mi řekl, že sedím na více židlích. A já nad jeho slovy přemýšlím...

Když jsem žila v malebném prostředí jesenických hor, ani jsem si neuvědomovala, v jaké kráse to bydlím. Narodila jsem se tam, vyrůstala obklopená nejbližší rodinou i přáteli a ani ve snu by mě nenapadlo, že jednou o všechno přijdu, a že to bude hodně bolet. Protože mi rodiče vždy do všeho mluvili a tím mi pořádně lezli na nervy, byla jsem nadšená, když jsem se vdala a osamostatnila. Odstěhovala jsem se do jedné vísky, nebyla daleko, přes dvacet

kilometrů, ale měla jsem pocit, že budu konečně svou paní.

Tak nějak jsem byla, když pominu fakt, že manželství mi částečně připomínalo hrůzostrašný film. Rozvedla jsem se a už se dvěma dětmi vrátila k rodičům. Mám je hodně ráda, ale to vměšování se mi zdálo ještě horší. A tak když jsem se v pětadvaceti stěhovala za svým druhým manželem do Beskyd, v podstatě jsem utíkala.

Zpočátku jsem byla nadšená. Zařizovala jsem si novou domácnost, sžívala se s manželovým synem, zvykala si na úplně jiné lidi i prostředí a byla plná dojmů. Jednoduché to nebylo, přišla jsem o dobrou práci a musela vzít to, co bylo, a tři kluci, všichni narození rok a půl po sobě potřebovali citlivou péči. Každý úplně jiný, každý si nesl své trauma z předchozího života. Opravdově jsme se snažili a postupem času by nikdo nepoznal, jaký jsme rodinný propletenec. Kluci nás vzájemně oslovovali „maminko a tatínku“, nikdo by nepoznal, kdo je koho vlastní syn a kdo nevlastní a já jsem nechtěla nic jiného, než aby vyrůstali v harmonické rodině. Jenže...

Nebudu a nechci rozvádět, proč jsem si brzy uvědomila svou chybu a proč bych hned po roce nejraději toto manželství opustila, zkrátka bylo to tak, ale já si nedovedla představit, že bych se měla vrátit do jakéhosi područí rodičů. Mělo by to i výchovný dopad na děti, ve kterých bohužel dělali rozdíly, podrývali mou autoritu, a celé to bylo špatně.

A protože jsem muže milovala, zůstala jsem. Nejenom však proto, jeho syn si na mě zvykl jako na maminku, mí mladší kluci zase na něj jako na tatínka, a to jsem jim nemohla vzít. Byli to naši kluci a patřili

k nám, všichni tři. A já se hrozně ráda starala o svou domácnost, do které mi nikdo nemluvil. Jen jsem si začínala čím dál víc uvědomovat, jak moc mi můj rodný kraj chybí a paradoxně, čím více jsem si zvykala, tím více jsem po svém bývalém domově tesknila. Jenže při každé jeho návštěvě jsem se tam UŽ necítila jako doma a v novém bydlišti jsem se JEŠTĚ necítila jako doma. Připadalo mi, že vlastně nikam nepatřím. Zdálo se mi o tom. Dlouho.

Trvalo to sedm let. Ale postupem času... zamilovala jsem si druhý domov, lidi kolem sebe, sžila se s nimi, přizpůsobila se a ve svém stálém smutku byla šťastná. Nacházela jsem si drobné radosti ve zdánlivých maličkostech, v krásné beskydské krajině, v lese naproti domu, v pohledu na srny pasoucí se pod naším plotem, v kytce, která rozkvetla během dne...

Konečně jsem zjistila, že sem patřím. Zapustila jsem kořeny.

Nedovedla jsem si už představit, že bych mohla někdy tento nádherný kraj opustit, ale různé problémy se po celou dobu, kdy jsem věřila i ztrácela naději, doufala i rezignovala, vršily natolik, že jsem jen čekala, kdy kluci dospějí a osamostatní se, a já začnu přemýšlet, co dál. Protože, ač jsem si nescíslněkrát říkala, že život je houpačka a vždycky mě něco zase vynese vzhůru, přišel den, kdy jsem měla pocit, že mě někdo pořádnou botou přišlápl k zemi. A ta bota je zatraceně těžká.

Když vás tlačí bota k zemi, musíte vyvinout velkou porci odvahy i sebezapření, síly i vůle, abyste se zpod ní mohli vymanit. A pak musíte utíkat.

Je těžké neohlížet se zpátky. Protože jedno ohlídnutí může

znamenat... vrátit se pod botu.

Já jsem dokázala jakýsi kompromis. Utíkat i vracet se. Ale ten první útěk byl nejhorší. Protože jsem vůbec netušila, zda a kdy svůj milovaný kraj uvidím. Ale našla jsem si takové zaměstnání, kde mi nabídli možnost nadpracovat si, abych mohla mít delší volna a jezdit domů. Začala jsem pendlovat nejdříve mezi Olomoucí, poté Sázavou a nakonec Prahou a severní Moravou... ubytovnou, rodiči a domovem... a sem tam navštívila nejmladšího syna, který shodou okolností ve stejné době jako já odešel z domova za prací do Brna. Později si koupil domeček v jedné malebné vsi v Moravské krasu a usadil se na jihu natrvalo.

Snažím se celý život vidět v každém negativu i pozitivum. Říkám si, že každé mínus má své plus.

Ale jde to těžko, věřte mi! Přesvědčovat sama sebe. Že jsem si za ty roky zvykla.

Nezvykla jsem si! Zvykla? Nevím...

Samozřejmě, člověk se tak trochu sžije, přizpůsobí, získá přátele, zamiluje si různá místa... a já, přes sžíravý pocit, že opět nikam nepatřím, viděla i jiné klady v mém rozháraném způsobu života... poznávání nových míst, cestování, neobvyklé zážitky i jakousi volnost. A stresy při návratech, ať už tam nebo tam, se snažila statečně překonávat. Zvláštní stresy spojené s těšením.

Jen, čím je člověk starší, ten stres snáší hůř.

Po třech letech mého působení v Čechách přišel můj muž doma o zaměstnání a já podlehla jeho přesvědčování, ať mu dám novou šanci. Proto jsem zařídila, aby mohl přijet pracovat za mnou. Během tří měsíců se v novém prostředí přizpůsobil a udělal si tolik známostí, kolik já jsem za celou dobu nezvládla ani omylem. Důvod, proč jsem od něj odešla, se vrátil a snad i znásobil. Téměř za pět let nato jsme se rozvedli.

Najít podnájem tak, abych to finančně zvládla, se mi nedařilo, a protože jsme spláceli nějaké půjčky a měli rozestavěnou přístavbu na společném domě, rozhodli jsme se, že dokud tohle vše nedoděláme a nesplatíme, vydržíme spolu, a pak vše budu řešit. Já měla svůj plán, ale zaskočila nás dlouhodobá neschopnost střídavě jednoho i druhého a veškeré následky s tím spojené.

Ale já jsem umanutá! Přes všechny klacky hozené osudem se nám podařilo vše zdárně dokončit i splatit. Vrátila jsem se po roce neschopnosti zpět do práce a začala jednat.

Internet, inzeráty, Annonce, realitní kanceláře, makléři, telefonáty, jednání, stavební spořitelna, úvěr, kupní smlouva, předání nemovitosti, výpis z katastru.. uff!

Ale mám! Mám garsonku! Podařilo se to! Koupila jsem si ji do osobního vlastnictví. Je sice maličká jako klíčka, ale dobře řešená, velmi útulná a přátelská. Sice jsem musela vzít úvěr, ale nebyl až tak veliký vzhledem k tomu, že jsem si docela našetřila. A nejen to, povedlo se mi úspěšně usmlouvat cenu, takže mi něco zbylo i na následnou rekonstrukci.

Stalo se vám někdy, že se ocitnete na nějakém místě, kde jste nikdy nebyli, a přesto vám připadá známé? Mně se to stalo nyní. Tento malý minibyť na mě ihned zapůsobil jakýmsi vítacím a zároveň láskyplným dojmem. Navíc je v pěkném městě a ne až tak daleko od Prahy. Pokud si nenajdu poblíž jiné zaměstnání, tak i dojíždění nebude tak strašné, přinejhorším budu zatím pendlovat mezi ubytovnou a novým skutečným a jen už mým bydlením... aspoň následný šok nebude až tak veliký.

Následný šok nebude až tak veliký???

Uvědomuju si najednou, že i tohle místo na ubytovně u Prahy jsem si zamilovala. Že už ho taky беру za svůj domov. Tak kolik těch domovů vlastně mám? Anebo nemám žádný?

Zatím pořád a vždycky tak trošku budu pokládat za svůj pravý domov dům v Beskydech. Dům, na kterém jsme celý život dřeli a ve kterém mám svůj koutek, ať se děje, co se děje.

Ubytovna mi poskytne svou náruč vždy, když to budu potřebovat, dokud exmanžel, který ji má v nájmu od svého zaměstnavatele neodejde do důchodu. Stali se z nás úžasní kamarádi, kteří si navzájem vypomáháme. Spojení současným stavem i minulostí. Jen to manželství nám neklapalo.

Koupila jsem si byteček, který mi pomáhá přebudovávat a do kterého se těším. Jen se bojím, aby mi nějaké vnější okolnosti, třeba ztráta zaměstnání, anebo nemoc nezpůsobily další nesnáze. A tak se jen raduju za každý další úspěšně prožitý den.

Kdysi jsem slíbila rodině a hlavně sama sobě, že pokud se zdravotní stav mých rodičů zhorší natolik, že už se nebudou schopni sami o sebe

postarat, nastěhuju se k nim a doopatruju je. V mém rodném kraji.

Teď, když se mi narodil první vnouček Filípek, budu se snažit častěji jezdit na jih.

Můj známý měl pravdu. Sedím na více židlích. Ale která nakonec bude ta pravá?

Já pevně věřím a doufám, že ta poslední

2.

Život je řetěz, jehož spojovací články jsou někdy podobné, jindy se odlišují, ale nikdy nejsou stejné. Jejich protějšky nemají přesně změřené hranice.

Když se Zuzana konečně dočkala té veliké události, musela se o svou radost podělit. Nejen s lidmi okolo sebe, ale také s virtuálními přáteli.

Hurááá, konečně jsem babička!

Já musím někomu sdělit svou radost. Mám vnoučka!

Nebudu teď přemítat nad tím, že je daleko, že se budeme vídat málokdy a že budu babička víceméně sváteční. Je to bohužel tak a nic s tím neudělám. Jsme rozházená rodina a nevím, kam dřív skočit. Ty skoky dělají stovky kilometrů. Trochu proto smutním, že nebudu moci fungovat, jak bych chtěla, vlastně skoro vůbec. Když mám domov na severu Moravy, práci v Čechách a syn je na jižní Moravě, ani to jinak nejde. Chtěl to tak však, vytyčil si cíl a šel za ním. Tvrdě pracuje, vzdělává se, koupil si domeček, oženil se... a teď se narodilo miminko.

Po dlouhé době jsem pocítila obrovskou radost, která se nedá vůbec popsat.

Díky mé snaše Pavlínce a synovi Filipovi, kteří se zasloužili o pokračování rodu. A tak si přeju jen to, aby se jim dařilo, byli zdraví, aby se měli všichni hodně rádi a hlavně proplouvali životem bez zbytečných problémů. Budu si muset počkat, než jim to budu moci sdělit osobně, ale to se nedá nic dělat.

Důležité je, že se mi narodil vnouček Filípek a že jsem konečně babička.

3.

Sotva si Zuzana Celestýnku (tak si svůj bytěček nazvala) za pomoci exmanžela Petra a pár známých zrekonstruovala dle svých představ, a chystala se ji užít naplno, vše se nakonec zkomplikovalo. Ano, svým způsobem si ji užívala. Ale strašně málo a úplně jinak, než předpokládala.

Maminka totiž musela jít na těžkou operaci.

Zuzaně už běžela v domově seniorů, kde pracovala, výpovědní lhůta a měla rozjednáno v několika ústavech sociální péče možný nástup. Jenže místo do nového zaměstnání šla nakonec na pracák. Rozhodla se totiž, že rodičům pomůže, než se maminka zotaví.

Růžový kamínek

Nemůžu ho najít. Ač jsem v poslední době prošla cestičku nesčíslněkrát, nikde ho nevidím. A přitom mě vždycky praštil do očí. Možná časem zešedl, ošlehalo ho prudké deště, vítr...

Že by zdrsnel a změnil tvář? To se mi nechce věřit. Prosvítal celá léta v prachu a hlíně malý, hlad'oučký a oblý, mezi hrubými kameny polní cestičky vedoucí k lesu. Růžový kamínek. Zcela jsme se k němu opnuli. A teď ho nemůžu najít. Kde je?

„Ještě pár kroků, mami,“ řekla Helena, která vedla starší ženu pod paží. „Ještě kousek, a pak se vrátíme. Pojd', dojdeme aspoň k našemu kamínku.“

Bylo to náročné. Maminka už dlouhou dobu neprojevovala žádnou vůli k životu. Zmítala se v depresích, nic ji nedokázalo potěšit, denně se modlila, aby si ji Bůh vzal. Dokonce i kočku, kterou měla tak ráda, nevrle odstrkovala. Rušila ji. Vše ji rušilo. Chtěla už mít jenom pokoj a klid a nejradyji by usnula navěky.

Prodělala spoustu vyšetření a poležela si delší dobu na psychiatrii, než jí diagnostikovali možnou příčinu depresivních stavů. Zdálo se, že vše je způsobeno kombinací více neurologických poruch.

Následná léčba v ní však vůli k životu neprobudila. Pro celou rodinu bylo velmi náročné vykresat v ní aspoň malou jiskřičku zájmu o cokoliv. Zdálo se, že se to už nezmění nikdy.

Ale pak prodělala náhlou mozkovou příhodu, a paradoxně se její stav začal zlepšovat.

Chodili jsme všichni dál na procházky a dbali o to, abychom neminuli růžový kamínek. Nabádali jsme maminku, ať si na něj na chvíli stoupne, a ona nás vždy poslechla s jakousi bázlivou důvěřivostí. Věřili jsme, chtěli jsme věřit, že jí dodává tolik potřebnou dávku energie. Stalo se to pro nás pro všechny jakýmsi rituálem.

A maminka se zlepšovala, znovu měla radost ze života, z kytek, koček i pejska, z každé maličkosti. Opět začala chodit do klubu a zpívat.

Náhle však začal chřadnout tatínek. Leukemie ruku v ruce s cukrovkou není příznivá kombinace. Role se obrátily. Teď se zase

více maminka začala starat o něj, tak jako on předtím o ni. Poskytují si pomoc navzájem.

Jezdily jsme za nimi a pomáhaly, my dvě dcery, jak nám čas dovoľoval, ale jsme bohužel daleko, a žít se člověk něčím musí. Moje sestra Helena to tehdy měla daleko horší než já, protože byla blíž a já jsem nemohla jezdit tak často, jako ona. Prožila s nimi těžké chvíle, ale ještě to šlo. Rodiče si zatím dokázali vystačit. A tak to pár let docela dobře fungovalo.

Nedávno jsem si myslela, že začnu nový život. Tolik změn se mi podařilo uskutečnit.

Jenže... stav rodičů se náhle prudce zhoršil. A já už je v tom samotné nenechám. Je to zvláštní, tak se navzájem přizpůsobili, že i jejich zdraví se takřka ve stejné době pořádně zhouplo směrem dolů. Jistě je to proto, že nemůžu najít růžový kamínek.

Hledat ho nepřestanu, ale...

KOMENTÁŘE K DÍLU:

Revírník:

Milá Zuzanko, toto vyznání je zase tak upřímně napsané, jak jsme u tebe vždycky zvyklí. Jenže, bohužel, popisuješ svými krásnými slovy příliš těžký úděl – vašich rodičů i vás dcer –, a tady je moc těžké dávat útěchu, neřku-li dodat síly. Ten tvůj závěr – „Jistě je to proto, že nemůžu najít růžový kamínek“ a že ho hledat nepřestaneš, ten mluví sám za sebe o tom, co právě prožíváš. K tomu ti, milá Zuzanko, chceme popřát hodně síly, jen dát ti ji neumíme. Jsme však, jak to jen

jde, s tebou.

Petrdivorak:

Hezké povídání o smutné věci. Lze ti jen přát, abychom se od tebe mohli dočkat něčeho veselejšího.

Zuzka:

Děkuji moji milí za komentáře i slova útěchy. Ano, ocitla jsem se teď v začarovaném kruhu. Místo do nového zaměstnání jsem šla na podporu. Ale ta vystačí akorát na výdaje, které mi jdou z účtu. Jestli rodičům nezvýší příspěvek na péči (mají každý osm set měsíčně), tak nevím. Každopádně ale je nikam nestrčíme. To by je zabilo hned. Uvidíme, nějak to dopadne. Nedostanu se ani na Mosty, ani do Poděbrad. Byteček mám po rekonstrukci, ale je dvě stě kilometrů daleko. Snad se to časem nějak vyvrbí. Ale nevím. Tatínek je teď v nemocnici, dostává transfúze, infuze, kyslík... Maminka je po mozkové příhodě v něčem jak milé, malé děťátko. Nechci si stěžovat. Ale potřebovala jsem s tím ven.

Sinuhed:

Zuzko... My jsme před časem (tři roky zpět) taky opustili výhodné pracovní pozice, abychom se starali o tchána s beznadějnou diagnózou ALS. Přesněji napsáno, žena opustila zaměstnání. Tímto se nám život dosti zkomplikoval, ale dnes jsme velmi rádi za naše rozhodnutí. Tchána jsme měli až do poslední chvíle doma. A jediný sval, kterým ještě vládnul, byly oči a víčka. A tam bylo krásně poznat,

jak je rád, že je doma. Že mu někdo umožnil umřít doma. Já vím, co tady píše, zní možná divně, ale Ty mi určitě rozumíš. Drž se, Zuzko a necht' se drží i Tví rodiče. Mají skvělou dceru...

Zuzka:

Děkuji Aleši. Já sama nevím, jak to bude dál. Už druhý den mi lékař říká, že by bylo lepší tatínka přeložit z interny na LDN, a ne domů, protože když bude potřebovat kyslík, já mu ho doma nedám. Jenže maminka tam se mnou dneska z posledních sil dopajdala za ním na návštěvu, drželi se za ruce, opírali o sebe... Už se těší, až budou spolu, a já jenom utěšuju, že bude líp. Já věřím, že se jeho stav zlepší a odvezeme si ho. Určitě!

4.

Maminka se po operaci zotavovala docela dobře. Zuzka jí ošetřovala pooperační jizvy, jezdila s ní na kontroly, vařila a starala se o domácnost. Tatínek jí zcela předal žezlo. Už při pobytu své ženy v nemocnici tak nějak ochabl, ztrácel aktivitu, vůli i sílu a bylo vidět, že jeho nemoc ho zdolává čím dál víc.

Často si povzdechl: „Jak budu v zimě topit? Vždyť já nemůžu po schodech. Já už do toho sklepa neslezu.“

A tak mu Zuzana řekla, že s nimi zůstane přes zimu. O to, že by pak nenašla zaměstnání, strach neměla. Do sociální péče se nikdo nehrne. Ve všech možných ústavech a zařízeních, které znala, neustále sháněli zaměstnance. Někde si už práci nejde a konečně si užije svou maličkou garsonku Celestýnku.

Zatím má z čeho žít, rodiče po ní nic za stravu nechtějí a má z pracáku podporu, i když to není nic moc. Ale zažádala rodičům o zvýšení příspěvku na péči, protože měli jen první stupeň. Snad se to podaří.

Jen škoda, že je tak uvázaná. Málokdy má možnost vidět vnoučka.

Filípkoví

Ještě jsi malinký,
pláčeš nebo se usmíváš,
a taky házíš ksichty.
Prý začínáš chodit!
Uslyším tvé první slůvko?
A kdy? To jich už jistě bude víc.
Ach jo...

Za měsíc ti bude rok
a já tě tak málo vidím,
promiň mi to můj vnoučku.
Jsi daleko.
Ale mám tě moc ráda,
snad někdy pochopíš,
proč být ti blíže nemohu.

Až budeš veliký,
až budeš chlap jako hora,
já budu stará babička,
anebo vůbec nebudu.
Doufám, že si na mě občas vzpomeneš,
a i když daleko,
snad budu blízko v tvé mysli.

Není můj život marný,
když vím,
že bude pokračovat v tobě.